

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ
ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**
**PARENTS' CONTRIBUTION TO THE SEX EDUCATION OF THEIR MENTALLY
DISABLED CHILDREN**

της

Παπαδάκη Αγγελικής

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1. ΛΟΛΙΤΣΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
2. ΑΛΕΥΡΙΑΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
3. ΑΓΑΘΗ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ, ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΑ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Αθήνα
2020

Περίληψη

Η Μεταπτυχιακή αυτή διατριβή αποτελεί μια βιβλιογραφική ανασκόπηση ερευνών που αναφέρονται στη συμβολή των γονέων στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νοητικά ανάπηρων παιδιών τους και πραγματοποιείται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης». Σκοπός της είναι να μελετήσει τη στάση, τις αντιλήψεις και τον ρόλο των γονέων στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους με νοητική αναπηρία. Αρχικά, παρουσιάζεται ο όρος <<Νοητική Αναπηρία>> γενικότερα, τα αίτια εμφάνισής της, τα συμπτώματα/συννοσηρότητες αλλά και τα κύρια χαρακτηριστικά των παραπάνω ατόμων. Στη συνέχεια, γίνεται εκτενής αναφορά στην εξέλιξη της σεξουαλικότητας τους με το πέρασμα του χρόνου και υπογραμμίζονται θέματα σεξουαλικής φύσεως που απασχολούν άμεσα κάθε έμβιο ον, νοητικά ανάπηρο και μη. Επιπλέον, καταδεικνύονται τυπικές και παρεκκλίνουσες σεξουαλικές συμπεριφορές, ενώ παράλληλα επισημαίνεται ο ιδιαίτερα αυξημένος κίνδυνος θυματοποίησης του νοητικά ανάπηρου ατόμου, καθώς και οι συνθήκες που ευνοούν περιστατικά σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης του. Για τους παραπάνω λόγους, η αναγκαιότητα για σεξουαλική εκπαίδευση των νοητικά αναπήρων είναι ζωτικής σημασίας, καθώς μέσω αυτής το άτομο θα καταφέρει να προσαρμοστεί στην κοινωνία, να συμμορφωθεί στους κανόνες της και να αποφύγει ενδεχόμενους κινδύνους, ενώ παράλληλα θα αποκτήσει τις κατάλληλες δεξιότητες, προκειμένου να ανταπεξέλθει στις εκάστοτε συνθήκες και να ζήσει με αξιοπρέπεια. Τέλος, η εργασία εστιάζει στις στάσεις και αντιλήψεις της ίδιας της οικογένειας του νοητικά ανάπηρου και στην συμβολή της στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του. Στο σύνολό τους καταγράφηκαν 13 έρευνες από τη διεθνή βιβλιογραφία. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η πλειονότητα των γονέων των νοητικά ανάπηρων ατόμων αναγνώριζαν τόσο την αναγκαιότητα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των παιδιών τους όσο και τον καίριο ρόλο τους στην εκπαίδευσή τους.

Λέξεις – Κλειδιά

Νοητική Αναπηρία, Σεξουαλικότητα, Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση, Σεξουαλική Εκμετάλλευση, Οικογένεια

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alcorn, D. A. (1974). Parental views on sexual development and education of the trainable mentally retarded. *The Journal of Special Education*, 8(2), 119-130.
- American Academy of Pediatrics Committee on Children with Disabilities. (1996). Sexuality education of children and adolescents with developmental disabilities. *Pediatrics*, 97(2), 275- 278.
- Αρμπουνιώτη, Β., Κουτσοκλένη, Ι. & Μαρνελάκης, Μ. (2007). Νοητική υστέρηση. ΕΠΕΑΕΚ: Πρόσβαση για όλους. Αθήνα
- Brown, H. (1994). An ordinary sexual life? A Review of the Normalization Principle as it applies to the sexual options of people with learning disabilities. *Disability and Society*, 9 (2), 123-44.
- Clatos, K., & Asare, M. (2016). Sexuality education Intervention for parents of children with disabilities: A pilot training program. *Am. J. Health Stud.* 31, 151-162.
- Cuskelly, M., & Bryde, R. (2004). Attitudes towards the sexuality of adults with an intellectual disability: parents, support staff, and a community sample. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 29(3), 255-264.
- Dupras, A., & Dionne, H. (2014). The Concern of Parents regarding the Sexuality of Their Child with a Mild Intellectual Disability. *Sexologies*, 23 (4), 79–83.
- Dwi, K. A., Prabandari, YayiSuryo, P., & Sumarni, D. W. (2017). Parents' Perception Having Children with Intellectual Disability Providing Sex Education: A Qualitative Study in Yogyakarta. *Galore International Journal of Health Sciences and Research*, 2(3), 1-6.
- Eastgate, G. (2008). Sexual health for people with intellectual disability. *Salud Publica*, 50(2), 255–259.
- Furey, E. M. (1994). Sexual abuse of adults with mental retardation: who and where. *Mental Retardation*, 32(3), 173-180.
- Galea, J. M., Butler, J. A., Iacono, T. & Leighton, D. G. (2004). The assessment of sexual knowledge in people with intellectual disability. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 29(4), 350 - 365.

- Gatens-Robinson, E., & Rubin, S. E. (2001). Societal values & ethical commitments that influence rehabilitation service delivery behavior. *Foundations of the vocational rehabilitation process*, (5), 185–202.
- Gil-Llario, M. D., Morell-Mengual, V., Ballester-Arnal, R. & Díaz-Rodríguez, I. (2018). The experience of sexuality in adults with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 62(1), 72-80.
- Gougeon, A. N. (2009). Sexuality education for students with intellectual disabilities, a critical pedagogical approach: outing the ignored curriculum. *Sex Education*, 9(3), 277-291.
- Grossman, H. J. (1973, 1977). Manual on terminology and classification on mental retardation. Washington DC: American Association on Mental Deficiency.
- Gürol, A., Polat, S., & Oran, T. (2014). Views of Mothers Having Children with Intellectual Disability Regarding Sexual Education: A Qualitative Study. *Sex Disabil*, 32, 123–133.
- Haffner, D. W. (1990). Sex education 2000: A call to action. New York: Sex Information and Education Council of the U.S. (B)
- Hammar, S. L., Wright, L. S., & Jensen, D. L. (1967). Sex Education For The Retarded Adolescent: A Survey of Parental Attitudes and Methods of Management in Fifty Adolescent Retardates. *Clinical Pediatrics*, 6 (11), 621–627.
- Heber, R. (1961). A manual on terminology and classification on mental retardation (Rev. ed.). Washington, DC: American Association on Mental Deficiency.
- Isler, A., Beytut, D., Tas, F., & Conk, Z. (2009). A Study on Sexuality with the Parents of Adolescents with Intellectual Disability. *Sex Disabil*, 27, 229-237.
- Kaesler, F. (1992). Can people with severe mental retardation consent to mutual sex?. *Sexuality and Disability*, 10(1), 33–42.
- Kempton, W., & Kahn, E. (1991). Sexuality and people with intellectual disabilities: A historical perspective. *Sex Disabil*, 9, 93–111.
- Kirby, D. (2001). Understanding what works and what doesn't in reducing adolescent sexual risk-taking. *Family Planning Perspectives*, 33(6), 276-281.
- Koller, R. (2000). Sexuality and Adolescents with Autism. *Sexuality and Disability*, 18, 125–135.
- Leutar, Z., & Mihokovic, M. (2007). Level of knowledge about sexuality of people with mental disabilities. *Sexuality & Disability*, 25(3), 93-109.

- Levy, H., & Packman, W. (2004). Sexual Abuse Prevention for Individuals with Mental Retardation: Considerations for Genetic Counselors. *Journal of Genetic Counseling*, 13, 189–205.
- Lumley, V. A., & Miltenberger, R. G. (1997). Sexual abuse prevention for persons with mental retardation. *American Journal on Mental Retardation*, 101, 459-472.
- McCabe, M., & Cummins, R. A. (1996). The sexual knowledge, experience, feelings and needs of people with mild intellectual disability. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 31, 13-21.
- Muccigrosso, L. (1991). Sexual abuse prevention strategies and programs for persons with developmental disabilities. *Sexuality and Disability*, 9, 261-272.
- Patel, D. R., Apple, R., Kanungo, S., & Akkal, A. (2018). Intellectual disability: definitions, evaluation and principles of treatment. *Pediatr Medicine*, 1 (11), 1-10.
- Penny, R. E., & Chataway, J. E. (1982). Sex education for mentally retarded persons. *Australia and New Zealand Journal of Developmental Disabilities*, 8, 204-212.
- Podell, D. M., Kastner, J., & Kastner, S. (1996). Adolescents with mental retardation: Perceptions of sexual abuse. *American Journal of Orthopsychiatry*, 66(1), 103–110.
- Pownall, J. D., Jahoda, A., Hastings, R., & Kerr, L. (2011). Sexual understanding and development of young people with intellectual disabilities: Mothers' perspectives of within-family context. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 116(3), 205-219.
- Pownall, D. J., Jahoda, A., & Hastings, P. R. (2012). Sexuality and Sex Education of Adolescents with Intellectual Disability: Mothers' Attitudes, Experiences, and Support Needs. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 50(2), 140-154.
- Schalock, R., Luckasson, R. A., Shogren, K. A., Borthwick-Duffy, S., Bradley, V., Buntinx, W. H. E., Coulter, D. L., et al. (2007). The renaming of mental retardation: Understanding the change to the term intellectual disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 45(2), 116–124.
- Shea, S. E. (2006). Mental retardation in children ages 6 to 16. *Seminars in Pediatric Neurology*, 13(4), 262-270.
- Shree, A., & Shukla, P. C. (2011). Intellectual Disability: Definition, Classification, Causes and Characteristics. *International Journal of Disability, Development and Education*, 58(3), 9-20.

- Siebelink, E. M., de Jong, M. D. T., Taal, E., & Roelvink, L. (2006). Sexuality and people with intellectual disabilities: assessment of knowledge, attitudes, experiences and needs. *Mental retardation*, 44 (4), 283-294.
- Sobsey, D. (1994). Violence and abuse in the lives of people with disabilities. The end of silent acceptance?. Baltimore: Paul H Brookes Publishing Co.
- Swango-Wilson, A. (2009). Perception of Sex Education for Individuals with Developmental and Cognitive Disability: A Four Cohort Study. *Sex Disabil*, 27, 223-228.
- Swango-Wilson, A. (2011). Meaningful Sex Education Programs for Individuals with Intellectual/Developmental Disabilities. *Sex Disabil*, 29, 113–118.
- Turchin, G. (1974). Sexual attitudes of mothers of retarded children. *Journal of School Health*, 44(9), 490–492.
- Watson, G., & Rogers, R. S. (1980). Sexual instruction for the mildly retarded and normal adolescent. *Health Education Journal*, 39(3), 88-95.
- Tharinger, D. J. J, Burrows Horton, C., & Millea, S. (1990). Sexual abuse and exploitation of children and adults with mental retardation and other handicaps. *Child Abuse and Neglect: The International Journal*, 14, 301-312.
- Thomas, N., Nattala, P., Seshadri, S., & KrishnaKumar, P. (2016). Issues and challenges in sexuality and sex education in Intellectually Disabled. *International Journal of Child Development and Mental Health*, 4(2), 39-51.
- Woodard, L. J. (2004). Sexuality and Disability. *Clinics in Family Practice*, 6, 941-954.